

11.6.2020

Helsinki 11.6.2020
Asianro DKIR/471/00.05.00/2020
Viite Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi
Asia Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Yleistä

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus pitää oppivelvollisuuslakiehdotuksen tavoitteita ja tavoiteltavia vaikutuksia oikeasuuntaisina. Oppivelvollisuuslaki on kuitenkin liian mittava keino näiden saavuttamiseksi nykyisessä yhteiskunnallisessa ja taloudellisessa tilanteessa. Oppivelvollisuuslaki ei myöskään ole tarkoituksenmukainen menettelytapa, jos halutaan vaikuttaa kokonaisvaltaisesti nuoren ja hänen lähiverkostonsa hyvinvointiin tai ehkäistä ongelmia. Kirkkohallitus keskittyy lausunnossaan erityisesti nuoren ja hänen huoltajiensa näkökulmaan.

Kirkkohallitus katsoo, että nuoren oikeus ja mahdollisuus jatkuvaan oppimiseen sekä yleissivistyksen ja ammattitaidon hankkimiseen turvataan jo tällä hetkellä riittävällä tasolla. Lisäksi Kirkkohallitus korostaa sitä, että varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä korkeakoulutuksen ja jatkuvan oppimisen riittävät resurssit tulee jatkossa myös turvata.

Lakiehdotuksen perusteluissa kuvataan monipuolisesti perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen ratkaisevaa merkitystä nuoren koulutuspolun jatkuvuudelle. Nyt lausuttavina olevissa lakiehdotuksissa on löydetty useita tarkoituksenmukaisia säädöspohjaisia ratkaisuja koulutuspolun keskeytymisen estämiseksi. Kirkkohallitus arvioi, että lakiehdotusten onnistunein osuus liittyy valmentavien koulutusten kokoamiseen yhdeksi kokonaisuudeksi sekä vapaan sivistystyön liittämisestä siihen. Samoin katkeamattomien ohjauspalveluiden varmistamiseen ja niiden resursointiin liittyvät säädökset ovat tarkoituksenmukaisia.

Esitys oppivelvollisuuslakia suppeammaksi laiksi

Kirkkohallitus esittää, että perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen *nivelvaiheeseen* kohdentuvat säädösehdotukset koottaisiin yhteen ja niistä muodostettaisiin oppivelvollisuuslakia suppeampi laki. Tällöin kustannusvaikutukset olisivat pienemmät kuin lausuttavana olevilla lakiehdotuksilla. Näiden perusteluihin kirjatut vaikutukset lasten ja nuorten asemaan korostavat erityisesti nivelvaiheen merkitystä (s. 93-94).

- Tämä suppeampi laki olisi vaikutuksiltaan tehokas, koska se kohdentuisi *oikea-aikaisesti* koulutuspolun katkeamisen keskeisiin syihin, esimerkiksi oman alan löytämisen vaikeuteen tai opiskelumotivaation heikentymiseen.
- Julkisen, kolmannen ja yksityissektorin *yhteinen työ* tiivistyisi, koska nuoren koulutuspolun jatkuvuuden varmistamiseen suunnattujen ohjaus- ja muiden palveluiden sekä erilaisten tukien kokonaisuus olisi kohdennettu nivelvaiheeseen. Tämä tukisi esimerkiksi opiskelijajärjestöjen, lukiodien ja oppilaitosten sekä kuntien, kolmannen sektorin ja seurakuntien verkostojen yhteistä työtä.
- Nivelvaiheeseen kohdentuvaan lakiin tulisi kytkeä jo olemassa olevat sosiaali- ja terveydenhuollon, nuoriso-, perhe- ja TE- sekä muut ohjaus- ja tukipalvelut. Koulutuspolun katkeamiseen johtaviksi tekijöiksi on jo pitkään tunnistettu harkinnanvaraisten taloudellisten tukimuotojen päällekkäisyydet, katvealueet sekä vaikutuksiltaan ristiriidassa olevat säädökset ja tuet. Ne olisi välttämätöntä selvittää, jotta myös vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevan nuoren ja hänen huoltajiensa taloudellinen turvallisuus varmistuu.

Oppivelvollisuuslakia suppeamman lain sisältöesimerkkejä

11.6.2020

Kirkkohallitus esittää, että alla mainitut, nyt lausuttavana olevat lait tai niiden säännökset, sisällytettäisiin yllä kuvattuun esitykseen uudeksi laiksi, joka koskisi perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaihetta.

Tämän lain tulisi perustua oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) *ennaltaehkäisevän ohjauksen ja yhteisöllisen opiskeluhuollon* periaatteille. Sen keskeisiä arvoja olisivat *alueellinen yhdenvertaisuus ja koulutuksellinen tasa-arvo*. Kirkkohallitus korostaa erityisesti *nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen* merkitystä *heitä koskevan lainsäädännön* valmistelussa. Kyselyiden lisäksi nuoria tulisi kuulla monin eri tavoin.

Nivelvaiheeseen kohdentuvaan lakiin sisältyisivät lausuttavina olevista lakiehdotuksista tai ehdotetuista lakimuutoksista ainakin seuraavat:

- lakiehdotus tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta (s. 228-236)
- lakiehdotuksessa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta pykälissä 7 ja 11 oleva ehdotus työhön ja itsenäiseen elämään liittyvästä valmentavasta koulutuksesta (s. 311-312)
- ehdotuksessa oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta oleva 1 §:n 1 momentin lisäyskohdat 4) ja 5) (s. 357)
- ehdotuksessa laiksi perusopetuksen muuttamisesta oleva 11a §, joka turvaisi perusopetuksessa mahdollisuuden tehostettuun henkilökohtaiseen opintojen ohjaukseen (s. 296)
- ehdotuksessa laiksi opintotukilain muuttamisesta ehdotus 4 §:n opintotukeen oikeuttavien opintojen laajentamisesta (s. 345).

Lisäksi

- siihen tulisi säilyttää nuorisolain (1285/2016) 11 § sen nykyisessä muodossa, jonka mukaan opetuksen järjestäjän on luovutettava nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten tiedot perusopetuksen päättäneestä nuoresta, joka ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin (s. 361)
- siinä tulisi säilyttää opintotukilain (65/1994) 11 a §:ssä säädetty oikeus oppimateriaalilisiin nykyisessä muodossaan (s. 348)
- siinä tulisi varmistaa riittävä lupaperusteinen tiedonsiirto viranomaisten välillä nivelvaiheessa.

Lausunnon keskeinen sisältö

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus

- pitää oppivelvollisuuslakiehdotuksen tavoitteita ja tavoiteltavia vaikutuksia oikeansuuntaisina
- näkee, että oppivelvollisuuslakiehdotus ei ole tarkoituksenmukainen keino vaikuttaa kokonaisvaltaisesti nuoren ja hänen lähiverkostonsa hyvinvointiin tai ongelmien ehkäisyyn
- esittää oppivelvollisuuslain sijaan rajatumpaa ja suppeampaa lakia, joka varmistaisi nuorelle riittävän ja katkeamattoman ohjauksen perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheessa.

Kansliapäällikkö

Pekka Huokuna

Vt. kirkkoneuvos

Petri Määttä